

Міністерство
освіти і науки
України

НАТАЛЯ ШЛІХТА

ІРИНА ШЛІХТА

ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА

Методичні рекомендації та програма курсу

Створено в рамках Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP у партнерстві із Міністерством освіти і науки України та за підтримки Посольства США в Україні

Київ – 2016

Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. – К., 2016. – 61 с.

Автори:

Наталя Шліхта – PhD, к.і.н., доцент, завідувач кафедри історії Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Ірина Шліхта – к.і.н., доцент, молодший науковий співробітник, Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво»

АНОТАЦІЯ

Курс «Основи академічного письма» розроблено в межах Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (*Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project, SAIUP*), що адмініструється Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння МОН України та підтримки Посольства США в Україні.

Запропонована програма курсу розглядається його розробниками як базова, така, яку можна і потрібно адаптувати під конкретні вимоги університетів, учасників Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні, та університетів, що бажають впроваджувати цей чи подібні йому курси самостійно. Таким чином вона може слугувати основою для робочих планів курсів, розроблених в конкретних університетах, залежно від навчальних планів конкретних спеціальностей. Програма й методичні рекомендації розраховані, у першу чергу, на викладачів, які розроблятимуть робочі плани і упроваджуватимуть подібні курси.

Залежно від навчальних планів спеціальностей, курс можна упроваджувати як цілісний або через окремі модулі. Від адміністрації університетів, конкретних кафедр і викладачів залежить: назва курсу («Основи академічного письма», «Основи академічної культури», «Основи академічної доброчесності» тощо); кількість годин і кредитів, відведених під курс; вибір студентської аудиторії, для якої курс викладатиметься; модифікація конкретних лекційних і семінарських тем. При цьому, вичерпні бібліографічні списки до кожної з тем, а також загалом до курсу, методичні рекомендації до різних видів і форм роботи і додатки сприятимуть у розробці робочих планів курсів в університетах.

Вступ

*Сьогодні я проведу два іспити:
один з тригонометрії, інший –
на випробування вашої честі.
Сподіваюсь, ви витримаєте обидва іспити,
проте, якщо ви не витримаєте одного з них,
нехай це буде тригонометрія,
тому що у світі є багато чесних людей,
які не знають тригонометрії,
і лише нечесні люди ніколи не складуть
іспит на чесність.*

*Із виступу М. Сарат,
президента Університету Вандербільт, США*

Курс «Основи академічного письма» розроблено в межах Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (*Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project, SAIUP*), що адмініструється Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння МОН України та підтримки Посольства США в Україні. Проект має на меті застосовувати спільний досвід США і України для розробки та втілення чотирирічного плану заходів, зміст яких полягає у орієнтації та навчанні студентів, викладачів та адміністраторів вищих навчальних закладів України практичної цінності і важливості академічної доброчесності, наданні ресурсів і плану дій задля їхнього тісного залучення до зміцнення академічної доброчесності в університетських містечках. Додаткові просвітницькі заходи інформуватимуть спільну культуру академічної доброчесності як у студентських містечках, так і у суспільстві загалом. Паралельно, Проект залучатиме МОН, аби уможливити ключові операційні новації для підтримки стійких змін в освіті України на національному рівні. Ініціатори, виконавці та партнери Проекту розглядають формування академічної культури загалом й академічної доброчесності як її складової зокрема як важливу складову трансформації вищої освіти в Україні, започаткованої новим законом «Про вищу освіту»:

Академічна доброчесність означає, що в процесі навчання чи досліджень, студенти, викладачі та науковці керуються, передусім, принципами чесності, чесною праці та навчання. Плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань є неприйнятним і жодним чином не толеруються в спільноті. Академічна доброчесність стосується не лише якості освіти - вона напряму впливає на те, яких громадян виховує система вищої в країні, які цінності закладаються під час навчання в університеті та яким є «секрет успіху» в суспільстві. Чи це важка і наполеглива праця, яка допомагає досягати успіхів

як окремому індивіду, так і країні в цілому, чи це обман, шахрайство та сумнівна спритність, які потім стають нормами суспільних відносин і тягнуть країну на дно.¹

Головними напрямками роботи Проекту є: створення суспільної підтримки академічної доброчесності через залучення студентських та викладацьких груп, обговорення важливості та аналізу наслідків дотримання або нехтування політиками академічної доброчесності на прикладі вітчизняного та міжнародного досвіду; розвиток навичок зі створення університетської бази з академічної доброчесності з застосуванням міжнародних практик, зокрема, через надання знань з академічної доброчесності для студентів, викладачів та адміністрації університету через спільні заходи та окремі підходи до роботи із представниками кожної освітньої групи; створення та запровадження норм на рівні університету та нормативних реформ на рівні Міністерства освіти та науки України задля підсилення інструментів контролю за дотриманням академічної доброчесності усіх учасників освітнього процесу.

Розробка та застосування стандартизованих шаблонів для впровадження академічної доброчесності з застосуванням кращих університетських практик, проведення навчань, а також асистування у створенні і затвердженні адміністративних політик в університетах, включно з розробленим курсом «Основи академічного письма», створять необхідне підґрунтя для реорганізації академічної культури, що має засновуватися на засадах академічної чесності, прозорості та рівнодоступності якісної освіти в Україні. Курс «Основи академічного письма», розробка та впровадження якого стали можливими, дякуючи активності академічної спільноти України, підтримці Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP та Міністерства освіти та науки України, є необхідним етапом ознайомлення студентів із ґрунтовною світовою академічною традицією, а також навчальним елементом професійного становлення та розвитку студентів перших курсів бакалаврату вищих навчальних закладів України, забезпечення їх необхідними знаннями та інструментами, оволодіння та оперування якими є необхідними для повноцінного функціонування у освітній спільноті, а також на ринку праці у майбутньому.

З моменту упровадження проекту було здійснено низку заходів, серед яких важливою стала публікація колективної монографії «Академічна чесність

¹ Див. докладніше про проект на його офіційному сайті: Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://www.saiup.org.ua/>

як основа сталого розвитку університету» (К., 2016)², що її пропонується активно використовувати в навчальному процесі.

Проект мав декількох успішних попередників в Україні, серед яких варто окремо згадати проект «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку», здійснюваний за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» Східноукраїнським Фондом соціальних досліджень, Інститутом соціально-гуманітарних досліджень та соціологічним факультетом Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у 2014–2015 рр. Серед основних результатів останнього – публікація посібника з академічної грамотності, який пропонується використовувати в навчальному процесі,³ а також важливі – на основі обширних соціологічних даних – зроблені спостереження й узагальнення щодо академічної культури в українських вишах, причин поширення проявів академічної нечесності серед студентів:

Процес модернізації вищої школи багато в чому визначається станом академічної культури. Наразі студентська академічна культура характеризується як деформована. В основі цієї деформації лежить мотивація значної частини студентства на формальні атрибуції вищої освіти (оцінки, стипендія, диплом та ін.), а не на отримання професійних знань, що є визначним фактором наявності академічного шахрайства... До факторів, які найбільшою мірою визначають деформацію академічної культури в процесі навчання, відноситься відсутність дієвого механізму взаємозв'язку вищої школи та ринку труда, що, в свою чергу, призводить до того, що студенти не відчувають, що їх якісні професійні знання є запорукою гарного місця працевлаштування та основою стратегії життєвого успіху в цілому.⁴

Беручи до уваги ці та подібні спостереження і висновки щодо стану вищої освіти загалом і мотивації (відсутності мотивації) до навчання студентів зокрема, розробники курсу «Основи академічного письма» важливим його завданням бачать формування у студентів усвідомлення, що академічна доброчесність – це не абстрактне поняття, що не має жодного відношення до реалій їхнього життя; що оволодіння навичками усного і писемного наукового мовлення, отримання вмінь для написання текстів, публічної

² Академічна чесність як основа сталого розвитку університету /Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.

³ Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». – Назва з екрану. – Режим доступу: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf.

⁴ Цит. за: Бакіров В. С. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Основні результати дослідження за проектом No 49169. – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf>.

презентації своїх думок є запорукою успішної кар'єри у будь-якій обраній майбутнім випускником сфері. Також, формування академічної культури у студентів почасти бачиться всього лиш як складова формування академічної культури у вищій школі, де усі учасники академічного процесу «адміністрація – викладач – студент» є пов'язаними між собою низкою взаємних зобов'язань, прав і обов'язків.

Міждисциплінарні зв'язки курсу «Основи академічного письма» (*залежно від навчального плану спеціальності*): «Вступ до спеціальності», «Основи наукових досліджень», «Вища освіта в Україні та Болонський процес», «Сучасна українська мова», «Етика ділового спілкування» тощо. Програма курсу розроблена таким чином, щоб доповнювати й уточнювати, радше ніж дублювати, зміст згаданих дисциплін.

Курс розроблений відповідно до формату *WAC/WID*, використовуваного в американській та британській системі освіти з 1970-х рр. Метою *Writing across the Curriculum / Writing in the Disciplines* (Письмо в навчальному плані / Міжгалузеве письмо) є формування академічної культури, академічної грамотності, необхідних практичних навичок усної і писемної мови у студентів, необхідних для успішного навчання та майбутньої професійної діяльності. Курс розраховано на студентів першого року навчання бакалаврату будь-якої спеціальності.

Курс «Основи академічного письма» бачиться як *практичний* (навіть як своєрідний практикум), в якому лекційний матеріал (що головним чином стосується модулів 2-3) зведений до мінімуму і виконує роль теоретичного і методологічного дороговказу для студентів на шляху до отримання ними необхідних навичок і вмінь. Сформульовані відповідним чином практичні завдання допомагають студентам засвоїти особливості жанру академічного письма; здобути практичні навички усного і писемного наукового мовлення, досвід збирання і вивчення фактів, роботи з фаховими текстами, самостійного пошуку й опрацювання джерел, досвід виконання як індивідуальних завдань, так і групових проєктів; дозволяють їм виявити власні аналітичні, критичні та творчі здібності; інтенсифікують комунікацію студентів між собою, а також з викладачем; навчають студентів розраховувати й планувати свій час, критично оцінювати власну а також працю колег.

Курс складається з трьох основних модулів. Кожен модуль, у свою чергу, складається з лекційної та семінарської частин:

- Модуль 1 «Формування академічної культури студента» (лекційні теми 1-3, семінарські теми 1-3);
- Модуль 2 «Усне й писемне мовлення. Написання тексту» (лекційна тема 4, семінарські теми 4-6);

- Модуль 3 «Робота з джерелами. Укладання бібліографії» (лекційна тема 5, семінарські теми 7-9).

Загальний обсяг курсу: 3 кредити ЄКТС, 90 годин, з них: аудиторні заняття – 28 год., самостійна робота – 60 год., залік – 2 год.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ

1. Робота в семестрі:

а) лекційні заняття мають на меті вступне ознайомлення студентів з матеріалом курсу, передусім його теоретичною та методологічною складовою. Лекції варто проводити із широким використанням наочних матеріалів; кращому засвоєнню інформації студентами сприятиме інтерактивний характер лекційних занять.

б) семінарські заняття: практична підготовка до й активна участь в обговоренні питань і виконанні завдань під час семінарських занять є основним видом практичної роботи студентів, що сприяє активному формуванню їхньої академічної культури та академічної доброчесності, здобуттю навичок і умінь, важливих як для успішного навчання в університеті, так і майбутньої професійної діяльності. Серед основних видів практичної роботи: групові проекти, рольові гри, дискусії, публічні виступи, написання різножанрових текстів.

Додаткові види роботи зі студентами:

в) завдання для самостійної роботи (див. Додаток 5): пропонується враховувати виконання цих завдань при розробці системи оцінювання студентів як за кожен окремий модуль, так і за курс загалом.

г) індивідуальні види робіт (студентське портфоліо): для стимулювання дослідницького й творчого інтересу студентів і здобуття ними навичок академічного письма доречно заохочувати їх виконувати додаткові види робіт, а також зараховувати ці роботи при підведенні підсумків роботи студентів у семестрі. Варто зараховувати виступи студентів на студентських конференціях і круглих столах, написання тез за дослідницькими інтересами. Індивідуальні види робіт можуть бути, однак не обмежуються, такими: розробка можливої теми практичного заняття із вказівкою літератури; пропозиції щодо вдосконалення курсу (як лекційної, так і практичної складової); складання словничка до курсу тощо.

2. Залік. Груповий проект «Кодекс честі нашої групи» (методичні рекомендації до проведення і оцінювання заліку у Додатку 4).

Модуль 1. ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТА

*No dignity without liberty. And no liberty without dignity
Немає гідності без свободи. І немає свободи без гідності
(Тарас Добко, парафраз слів Патріса Лумумби)*

Лекція 1. Засади вищої освіти. Основні поняття, підходи і завдання курсу (2 год.)

План лекції

Засади вищої освіти. Університет: Університет від класичного до сучасного. Концепції класичного університету (Вільгельм Гумбольдт про дослідницький університет; Джон Генрі Ньюмен про ліберальний (інтелектуальний) університет). Покликання університету через поєднання освіти, науки і культури. Основні засади європейської вищої освіти: незалежність, нейтральність; спрямованість на наукове пізнання та розвиток; критичне осмислення знання; університет як культурний центр. Університет як корпорація; корпоративна етика; партнерство «студент – викладач», «студент – студент», «студент – адміністрація» (взаємозалежність, взаємоповага, взаємовигідна співпраця як запорука успішного функціонування університету та виконання ним свого покликання).

Студент: нерозривність прав і обов'язків. Свобода вибору ВНЗ, спеціальності, вибіркових предметів, теми наукового дослідження і наукового керівника. Академічна мобільність. Право на здобуття якісної освіти, отримання належних знань і навичок, які дають змогу реалізувати себе як фахівця; підтримку й неупереджене ставлення з боку викладачів та адміністрації університету; на справедливе оцінювання результатів роботи. Студент як партнер у пошуку знань. Обов'язки студента; регулювання університетськими положеннями. Діяльність студентського самоврядування.

Основний підхід, мета і завдання курсу: *Writing across the Curriculum (WAC) / Writing in the Disciplines (WID)* (Письмо в навчальному плані / Міжгалузеве письмо): мета – формування академічної культури, необхідних практичних навичок усної і писемної мови у студентів першого року, необхідних для успішного навчання та майбутньої професійної діяльності. Досвід упровадження у США й Великій Британії. Міждисциплінарні зв'язки курсу (*залежно від вимог університету і навчального плану спеціальності*). Практична спрямованість курсу: як володіння мовою допоможе навчатись і зробити кар'єру у будь-якій сфері.

Основні поняття курсу: Вища освіта. Університет. Академічна культура. Академічна добросовісність. Академічна свобода. Інтелектуальна чесність. Інтелектуальна свобода. Інтелектуальна власність. Авторське право. Порушення академічної чесності. Кодекс честі. Етичні і правові норми. Моральні імперативи Академічне письмо. Усна і писемна мова. Науковий стиль. Культура мовлення. Комунікація. Дослідницька робота. Бібліографія. Джерельна база. Цитування, цитата. Покликання. Бібліографічний стандарт. Бібліотечний каталог. Онлайн-каталоги. Базы даних. Бібліографічні менеджери.

Методики опанування дисципліни; види аудиторних і самостійних робіт. Залікова робота.

Джерела

Ідея Університету: Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.

Література

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.

Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти / М. Бойченко // Філософська думка. – К., 2014. – № 5. – С. 110–122.

Бойченко Н.М. Етичні аспекти університетських цінностей / Н.М. Бойченко // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – К.: Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2014. – № 1 (1). – С. 37–43.

Бутенко О.В. Правове виховання студентів вищих технічних навчальних закладів як науково-педагогічна проблема / О.В. Бутенко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. пр. – Херсон, 2014. – Вип. 1. – С. 59–62.

Впровадження етичних норм діяльності студентського самоврядування / [М.Д. Городок, В.Г. Павлюк, В.М. Стах, О.В. Пустовойтов]; упор. А.В. Карташов та ін. – Житомир: Житомирський обласний центр молодіжних ініціатив, 2009. – 102 с.

Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії / Т. Добко // Дух і літера. Спец. вип. «Університетська автономія». – К., 2008. – № 19. – С. 93–102.

Кульчицька О.О., Дойчик М.В. Академія як простір свободи / О.О. Кульчицька, М.В. Дойчик // Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і

практика: матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і практика» (м. Київ, 29–30 квітня 2016 р.) / ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Наук.-навч. центр прикладної інформатики НАН України. – К.: ГО «ІОМП», 2016. – С. 12–17.

Медведєв І.А. Державне управління розвитком університету: теоретично-прикладний аспект: [моногр.] / І.А. Медведєв. – Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – 220 с.

Медведєв І.А. Ідея класичного університету: динаміка ціннісних орієнтацій в контексті державного управління / І.А. Медведєв // Економіка та держава. – К., 2010. – № 9. – С. 77–82.

Наука і молодь в Україні ХХІ століття / [Ю.Л. Мосенкіс, М.А. Болобан, П.М. Грабовий та ін.]. – К.; Умань: ПП Жовтий, 2010. – С. 150–202.

Покликання університету: зб. наук. пр. / відп. ред. О. Гомілко. – К.: РІА «Янко»; «Веселка», 2005. – С. 90–132.

Рижак Л. Євроінтеграція вищої освіти України: аксіологічний вимір / Л. Рижак // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія «Філософські науки». – Львів, 2008. – Вип. 11. – С. 27–37.

Ромакін В.В. Академічна етика як передумова верховенства права / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогіка». – Миколаїв, 2006. – Вип. 33. – Т.46. – С. 174–179.

Струнсе В. Місія досяжна: підвищення академічної чесності в українській освіті // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 272–275.

Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти / Г.Ф. Хоружий. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 320 с.

Електронні ресурси

Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://www.saiup.org.ua/>.

Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. – Назва з екрану. – Режим доступу: publicationethics.org/.

Лекція 2. Академічна доброчесність і її порушення. Кодекси честі (2 год.)

План лекції

Академічна культура, академічна доброчесність. Академічна культура й етика у вищій освіті. Нерозривність принципів академічної свободи і відповідальності; прав і обов'язків усіх учасників навчального процесу. Інтелектуальна свобода. Доброчесність викладача та адміністрації як передумова доброчесності студента. *Academic Integrity* (академічна порядність; академічна цілісність) через поєднання фундаментальних цінностей: чесності, довіри, поваги, справедливості, відповідальності. Бухарестська декларація етичних принципів вищої освіти у Європі (прийнята Міжнародною конференцією з етичних та моральних аспектів вищої освіти та науки в Європі, вересень 2004): університети не можна розглядати як «науково-технічні фабрики», найважливішими є їхні культурні та інтелектуальні завдання; університети повинні усіляко сприяти утвердженню найвищих моральних цінностей і норм, які важливі для академічного, культурного й політичного розвитку співробітників університету та студентів, а також впливають на моральне обличчя суспільства в цілому; етичні норми повинні пропагуватися не тільки на словах, потрібно реалізовувати їх на практиці у всіх аспектах університетського життя.

Академічна нечесність. Основні прояви академічної нечесності (*Academic Dishonesty*) = табу в академічному світі: плагіат, заборонена допомога (одержання чи надання допомоги на іспиті, заліку, контрольній роботі, яка забороняється викладачем); використання підручників, посібників, довідкової літератури під час будь-якої з форм контролю, якщо це не передбачено її умовами; списування та передавання своєї роботи для списування іншим; передача та одержання відповідей перед іспитом; використання підставної особи для відповіді, іспиту тощо; подання результатів групової роботи, якщо роботу замість групи виконала одна особа; подача як своєї роботи, написаної іншою особою; написання роботи на замовлення; підробка результатів дослідження; хабарництво. Методи запобігання академічної нечесності; моральний осуд. Західний досвід покарання за нечесність: від прездачі іспиту, переслуховування курсу і переписування роботи до виключення з університету. Що важливіше: покарати чи пояснити, обговорити і створити умови для недопущення у майбутньому?

Кодекси честі. Професійні кодекси як транслятори фундаментальних моральних принципів в усі сфери професійної діяльності («Моральний кодекс чи «корпоративні етичні програми» є збіркою моральних норм та настанов, що стимулюють прийняття певних рішень та виконання конкретних дій у стосунках з іншими людьми в рамках професійного

середовища» (Герхард Зеха)). Кодекси професійної етики = формування корпоративних правил: від Клятви Гіппократа до сучасних професійних кодексів; їхні завдання та імперативи; гуманітарний вимір; балансування між мораллю та правом. Сучасні вітчизняні й зарубіжні професійні кодекси (приклади): Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України (2008); Етичний кодекс ученого України (2009), Кодекс наукової етики (проект, 2005); «Положення про професійну етику» Американської асоціації університетських професорів (1966, 1987 (зі змінами)) тощо. Положення університетів щодо регулювання етичних норм; кодекси честі університетів; правила поведінки студентів: приклад американських вишів. Кодекси честі українських вишів. Формування партнерства «студент – викладач», «студент – студент», «студент – адміністрація» через нерозривність прав і обов'язків сторін. Моральне засудження чи юридичні наслідки порушення – що важливіше? («Важливим є не Кодекс честі як такий, а процес обговорення та зусилля, які докладаються для створення середовища академічної чесності та взаємної довіри» (Дерек Бок, президент Гарвардського університету, 1971–1991)).

Джерела

Американська асоціація університетських професорів // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 257–258.

Етичний кодекс ученого України [проект]. – К.: Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2009. – 16 с.

Ідея Університету: Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.

Кодекс етики університету Конкордія // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 231–256.

Нортвудський університет (американський приватний університет, заснований у 1959 р.). Кодекс етики // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 259 – 260.

Code of ethics of the Ukrainian Fulbright Association. Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України / Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2008. – 32 с.

Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України. – Назва з екрану. –

Режим доступу: mon.gov.ua/content/Новини/.../academicna-dobrochesnist.pdf.

Етичний кодекс викладача та студента [Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу]. – Назва з екрану. – Режим доступу: http://nung.edu.ua/files/attachment_news/etic_codex.pdf.

Кодекс честі викладача державного вищого навчального закладу [Криворізький національний університет]. – Назва з екрану. – Режим доступу: ktu.edu.ua/uploads/files/.../kodex_vykladacha.doc.

Кодекс честі Національного технічного університету України - КПІ. – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://kpi.ua/code>.

Про Етичний кодекс ученого України. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf.

Підручники, посібники, навчально-методичні видання

Плагиат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. / за ред. Н.В. Стукало. – Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. – 44 с.

Що потрібно знати про плагиат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». – Назва з екрану. – Режим доступу: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf.

Література

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.

Бойко Р.В. Без компіляцій і плагиату! / Р.В. Бойко, М.О. Фролов // Бюлетень ВАК України. – К., 2008. – № 12. – С. 11–13.

Бойченко Н.М. Етичні аспекти університетських цінностей / Н.М. Бойченко // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – К.: Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2014. – № 1 (1). – С. 37–43.

Бутенко О.В. Правове виховання студентів вищих технічних навчальних закладів як науково-педагогічна проблема / О.В. Бутенко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. пр. – Херсон, 2014. – Вип. 1. – С. 59–62.

Гапон Н. Ставлення студентів до виявів академічної нечесності: крос-культурний аналіз / Н. Гапон, А. Худзіцка-Чупала, А. Лупіна-Вегенер // Вісник Львівського університету. Серія «Філософські науки». – Львів, 2013. – Вип. 16. – С. 241–248.

Гончаренко С. Етичний кодекс ученого / С. Гончаренко; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський національний педагогічний ун-т імені В.Г. Короленка // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. – Київ-Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. – Вип. 1. – С. 25–34.

Гунчак В.М., Чепига М.П. Кодекс честі викладача як перешкода академічній нечесності і поблажливості / В.М. Гунчак, М.П. Чепига // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. – Львів, 2011. – Т. 13, № 3 (49). – С. 14–23.

Джонс Р.М. Академічна корупція в Україні // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 261–268.

Дикань С.А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання / С.А. Дикань // Безпека життєдіяльності: всеукр. наук.-попул. журн. – К., 2007. – № 5. – С. 16–20.

Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії / Т. Добко // Дух і літера. Спец. вип. «Університетська автономія». – К., 2008. – № 19. – С. 93–102.

Козолуп М.С. Міждисциплінарний підхід до формування академічної комунікативної компетенції у студентів природничих спеціальностей в університетах США / М.С. Козолуп // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». – Ужгород, 2014. – Вип. 30. – С. 60–63.

Кульчицька О.О., Дойчик М.В. Академія як простір свободи / О.О. Кульчицька, М.В. Дойчик // Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і практика: матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і практика» (м. Київ, 29–30 квітня 2016 р.) / ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Наук.-навч. центр прикладної інформатики НАН України. – К.: ГО «ІОМП», 2016. – С. 12–17.

Лайберг М., Немоловська Т. Списування: український і американський досвід // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 269–271.

Малиновский А.А. Кодекс профессиональной этики: понятие и юридическое значение / А.А. Малиновский // Журнал российского права. – М., 2008. – № 4. – С. 39–44.

Медведев І.А. Державне управління розвитком університету: теоретично-прикладний аспект: [моногр.] / І.А. Медведев. – Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – 220 с.

Медведев І.А. Ідея класичного університету: динаміка ціннісних орієнтацій в контексті державного управління / І.А. Медведев // Економіка та держава. – К., 2010. – № 9. – С. 77–82.

Наука і молодь в Україні ХХІ століття / [Ю.Л. Мосенкіс, М.А. Болобан, П.М. Грабовий та ін.]. – К.; Умань: ПП Жовтий, 2010. – С. 150–202.

Покликання університету: зб. наук. пр. / відп. ред. О. Гомілко. – К.: РІА «Янко»; «Веселка», 2005. – С. 90–132.

Рижак Л. Євроінтеграція вищої освіти України: аксіологічний вимір / Л. Рижак // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія «Філософські науки». – Львів, 2008. – Вип. 11. – С. 27–37.

Ромакін В.В. Академічна етика як передумова верховенства права / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогіка». – Миколаїв, 2006. – Вип. 33. – Т.46. – С. 174–179.

Ромакін В.В. Академічна чесність у вищій освіті / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогічні науки». – Миколаїв, 2002. – Вип. 7, Т. 20. – С. 24–28.

Ромакін В.В. Академічна чесність як політична проблема / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Політичні науки». – Миколаїв, 2002. – Вип. 12, Т. 25. – С. 165–170.

Ромакін В.В. Мотивації, переконання та поведінка українських і американських студентів бакалаврату щодо норм академічної культури / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогіка». – Миколаїв, 2010. – Вип. 123. – Т. 136. – С.34–41.

Струнсе В. Місія досяжна: підвищення академічної чесності в українській освіті // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 272–275.

Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти / Г.Ф. Хоружий. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 320 с.

Цокур О.С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США / О.С. Цокур // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2009. – Вип. 150. – С. 57–62.

Електронні ресурси

Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://www.saiup.org.ua/>.

Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. – Назва з екрану. – Режим доступу: publicationethics.org/.

Publication Integrity and Ethics. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.integrity-ethics.com/.

Семінар 1. *Академічна культура в університеті: на прикладі американських вишів (2 год.)*

План

Теоретичне питання: Цінності та цілі вищої освіти.

Практичне завдання: Перегляд серіалу «Бeverлі-Хіллз 90210» (оригінальні серії, 1 сезон, 6 серія *Higher Education*) із подальшим обговоренням подій кінострічки у групі.

Рекомендована література

Андрущенко В.П. Основні характеристики європейської університетської освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України / В.П. Андрущенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 «Педагогічні науки: реалії та перспективи». – К., 2011. – Вип. 26. – С. 3–15.

Впровадження етичних норм діяльності студентського самоврядування / [М.Д. Городок, В.Г. Павлюк, В.М. Стах, О.В. Пустовойтов]; упор. А.В. Карташов та ін. – Житомир: Житомирський обласний центр молодіжних ініціатив, 2009. – С. 16–34, 39–92.

Фініков Т. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба / Т. Фініков // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – С. 9–36.

Семінар 2. Академічна доброчесність і академічна нечесність: випадок мого університету (2 год.)

План

Теоретичне питання: Кодекс честі в українських вишах: аналіз базових положень (за вибором студентів групи)⁵.

Практичне завдання: Презентація та обговорення результатів соціологічного дослідження, проведеного студентами групи, на тему: «Що Ви знаєте про академічну доброчесність?» (зразок опитника наведено в Додатку 1).

Рекомендована література

Буяк Б. Правові аспекти академічної чесності та боротьби із плагіатом / Б. Буяк // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – С. 133–150.

Гунчак В.М., Чепига М.П. Кодекс честі викладача як перешкода академічній нечесності і поблажливості / В.М. Гунчак, М.П. Чепига // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. – Львів, 2011. – Т. 13, № 3 (49). – С. 14–23.

Лічман Т. Процедура розгляду справ про порушення стандартів академічної чесності (із використанням практик американських університетів) / Т. Лічман // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – С. 151–169.

Ромакін В.В. Академічна етика як передумова верховенства права / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогіка». – Миколаїв, 2006. – Вип. 33. – Т.46. – С. 174–179.

Цокур О.С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США / О.С. Цокур // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2009. – Вип. 150. – С. 57–62.

⁵ Вибір Кодексу честі не обмежується списком запропонованих джерел до курсу. Однак, якщо студенти групи не виявлять власних побажань, рекомендовано обрати для аналізу Кодекс честі студента Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», що визнаний МОН України найкращим (за змістом) Кодексом честі студента на сьогодні. Уявлення буде ціліснішим, якщо студенти проаналізують для порівняння Кодекс честі одного з американських університетів.

Лекція 3. *Інтелектуальна власність і її порушення. Як формувати академічну культуру? (2 год.)*

План лекції

Інтелектуальна власність. Авторське право. Відкритий доступ до знань. Поняття інтелектуальної власності (як аналогу до матеріальної власності) від доби Просвітництва (Джон Локк: право творця літературного твору – це «його невід'ємне право, що виникає власне з природи творчої діяльності й існує незалежно від визнання його державною владою») до сьогодення. Інтелектуальна власність у постіндустріальному й інформаційному суспільстві: за оцінками Світового банку, інтелектуальний капітал в сучасній економіці становить понад 60% від загального обсягу кожної країни. Діяльність Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Авторське право: від першого закону про авторське право («Статут королеви Анни» в Англії у 1710 р. закріпив за автором виключне право на опублікування свого твору протягом 14 років) до сьогодні. Міжнародні договори із забезпечення авторського права, чинні на території України: Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (вперше прийнята 1886), Всесвітня конвенція про авторське право (прийнята в Женеві 1952 р.), Договір ВОІВ з авторського права (1996), Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (1961), Договір ВОІВ про виконання і фонограми (1996) тощо. Українське законодавство про інтелектуальну власність (Закон України «Про авторське право та суміжні права» (2007); Закон України «Про вищу освіту» ст. 69 «Права інтелектуальної власності та їх захист»). Різноманіття об'єктів авторського права: наукові тексти, літературні твори, музичні твори, драматичні твори, твори образотворчого мистецтва, кінофільми і аудіовізуальні твори, архітектурні роботи, комп'ютерні програми тощо. Можливості й правила використання інтелектуальної власності: копіювання для особистого користування, цитування з належним покликанням на оригінал, фотокопіювання для дослідницького використання тощо. Концепція «суспільного надбання»: як можна використовувати оригінальні твори («На старому полі рік за роком зростає нове зерно; зі старих книг, во славу Бога, нам знання нове дано» (Джеффри Чосер, англійський поет XIV ст.)). Концепція відкритого дозволу (*Open Access*) в сучасному інформаційному просторі і чому це не означає дозволу порушувати авторське право (Будапештська ініціатива відкритого доступу (2002): «Єдиним обмеженням на відтворення та поширення публікацій та єдиною умовою копірайту у цій області повинно бути право автора контролювати цілісність своєї роботи та обов'язкові посилання на його ім'я при

використанні роботи та її цитуванні»; Берлінська декларація про відкритий доступ до наукових та гуманітарних знань (2003)).

Плагіат. Плагіат = порушення авторського права = крадіжка інтелектуальної власності. Розуміння плагіату з античності (давньоримський поет Марціал першим застосував термін «плагіатор – викрадач чужих рабів» (лат. *plagio* – викрадаю) до літературних злодіїв) до сьогодні. За *Encyclopedia Britanica*, плагіат – дія, якою те, що створене іншою особою видається за своє власне. За *Encyclopedia Americana*, в основі плагіату – присвоєння авторства певного твору; якщо використання однакових тем та ідей є основою наукового дослідження та творчості, то неприпустимим є «запозичення» оригінального методу їх дослідження і опрацювання. Закон України «Про вищу освіту», ст. 69: «академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання». Умови і причини «епідемії плагіату» в Україні. Університетські положення про запобігання плагіату. Плагіат у цифровому світі. Різноманіття видів плагіату; “A Top 10 list” (за ресурсом *TurnItIn*): CLON – дослівне копіювання чужої роботи; CTRL-C – наведення дослівно значної частини тексту джерела без належного посилання; FIND-REPLACE – заміна ключових слів і фраз, але основа оригінального тексту залишається незмінною і без належного покликання; REMIX – парафрази з інших текстів без належного покликання; RECYCLE – запозичення з попередніх робіт самого автора, без належного покликання («самоплагіат»), HYBRID – «досконале» комбінування в одній роботі цитованих праць та скопійованих уривків без покликань; MASHUP – мікс запозичених матеріалів з декількох джерел без відповідних покликань; “40 ERROR” – письмовий текст із покликанням на неіснуючу або неточну інформацію. Формування академічної культури через ознайомлення студентів із поняттям інтелектуальної власності, основними правилами використання оригінальних текстів, цитування і оформлення покликань як основний превентивний засіб недопущення плагіату. Виявлення плагіату, антиплагіатні програми: <http://www.antiplagiat.ru>, www.copyscape.com, програми «Плагиат-Информ», SearchInform, TurnItIn, EVE2, CopyCatch Gold, WCopyFind, DC Finder, Advego Plagiatus тощо.

Статичні дані. Соціологічні опитування: Дослідження щодо дотримання засад академічної доброчесності та виявів академічної нечесності в університетах. Дослідження Центру академічної порядності (*Center for Academic Integrity*) у США та інші. Соціологічні опитування, статистичні дані; порівняння даних опитувань в українських вишах з європейськими та американськими. Висновки щодо рівня академічної культури та основних проявів академічної нечесності, які належить подолати в українських вишах.

Джерела

Ідея Університету: Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалік, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.

Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України. – Назва з екрану. – Режим доступу: mon.gov.ua/content/Новини/.../academicna-dobrochesnist.pdf.

Підручники, посібники, навчально-методичні видання

Авторське право для бібліотекарів: підручник / [Пер. з англ. О. Васильєва]. – К.: ТОВ «ІММ «ФРАКСІМ», 2015. – 196 с.

Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права / С.В. Бондаренко. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 288 с.

Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. / за ред. Н.В. Стукало. – Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. – 44 с.

Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семенов. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 216 с. – (Серія «Альма-матер»).

Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Література

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.

Бойко Р.В. Без компіляцій і плагіату! / Р.В. Бойко, М.О. Фролов // Бюлетень ВАК України. – К., 2008. – № 12. – С. 11–13.

Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти / М. Бойченко // Філософська думка. – К., 2014. – № 5. – С. 110–122.

Бойченко Н.М. Етичні аспекти університетських цінностей / Н.М. Бойченко // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – К.: Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2014. – № 1 (1). – С. 37–43.

Бутенко О.В. Правове виховання студентів вищих технічних навчальних закладів як науково-педагогічна проблема / О.В. Бутенко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. пр. – Херсон, 2014. – Вип. 1. – С. 59–62.

Гапон Н. Ставлення студентів до виявів академічної нечесності: крос-культурний аналіз / Н. Гапон, А. Худзіцка-Чупала, А. Лупіна-Вегенер // Вісник Львівського університету. Серія «Філософські науки». – Львів, 2013. – Вип. 16. – С. 241–248.

Гунчак В.М., Чепига М.П. Кодекс честі викладача як перешкода академічній нечесності і поблажливості / В.М. Гунчак, М.П. Чепига // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. – Львів, 2011. – Т. 13, № 3 (49). – С. 14–23.

Джонс Р.М. Академічна корупція в Україні // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 261–268.

Дикань С.А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання / С.А. Дикань // Безпека життєдіяльності: всеукр. наук.-попул. журн. – К., 2007. – № 5. – С. 16–20.

Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії / Т. Добко // Дух і літера. Спец. вип. «Університетська автономія». – К., 2008. – № 19. – С. 93–102.

Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права у цифровому просторі України / А. Ковальова // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: зб. наук. пр. – К., 2013. – Ч. 21: Електронні інформаційні ресурси. – С. 61–71.

Кульчицька О.О., Дойчик М.В. Академія як простір свободи / О.О. Кульчицька, М.В. Дойчик // Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і практика: матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і практика» (м. Київ, 29–30 квітня 2016 р.) / ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Наук.-навч. центр прикладної інформатики НАН України. – К.: ГО «ІОМП», 2016. – С. 12–17.

Лайберг М., Немоловська Т. Списування: український і американський досвід // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 269–271.

Наука і молодь в Україні ХХІ століття / [Ю.Л. Мосенкіс, М.А. Болобан, П.М. Грабовий та ін.]. – К.; Умань: ПП Жовтий, 2010. – С. 150–202.

Покликання університету: зб. наук. пр. / відп. ред. О. Гомілко. – К.: РІА «Янко»; «Веселка», 2005. – С. 90–132.

Ромакін В.В. Академічна етика як передумова верховенства права / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогіка». – Миколаїв, 2006. – Вип. 33. – Т.46. – С. 174–179.

Ромакін В.В. Мотивації, переконання та поведінка українських і американських студентів бакалаврату щодо норм академічної культури / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогіка». – Миколаїв, 2010. – Вип. 123. – Т. 136. – С.34–41.

Сміт Р. Про недобросовісну практику наукових досліджень / Р. Сміт // Морфологія. – Дніпропетровськ, 2007. – Т. 1, № 3. – С. 106–111.

Струнсе В. Місія досяжна: підвищення академічної чесності в українській освіті // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 272–275.

Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». – Назва з екрану. – Режим доступу: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf.

Електронні ресурси

Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://www.saiup.org.ua/>

Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. – Назва з екрану. – Режим доступу: publicationethics.org/.

Plagiarism.org - Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.plagiarism.org/.

Publication Integrity and Ethics. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.integrity-ethics.com/.

Семінар 3. Плагіат у масовій культурі (2 год.)

План

Теоретичне питання: Поняття плагіату. Види плагіату.

Практичне завдання (на вибір):

1. *Рольова гра «Судовий процес над Лед Зеппелін».*

Підґрунтя: Улітку 2016 р. у Лос-Анжелесі відбувся судовий процес над британською рок-гуртою *Led Zeppelin*. Учасники гурту звинувачувалися в крадіжці мелодії американської групи *Spirit*, яка нібито стала вступом до легендарної композиції *Stairway to Heaven*. Суд присяжних відмовився визнати пісню плагіатом.

Студентам пропонується розіграти судове засідання і дійти власних висновків щодо оригінальності композиції *Stairway to Heaven*.

Або

2. *Диспут на тему: «Межі допустимих запозичень у творчості (на прикладі кіномистецтва)»:*

Студентам пропонується переглянути й порівняти кінострічки: «Коммандо» (реж. Марк Лестер, США, 1985) і «День Д» (реж. Михайло Пореченков, Катерина Победінська, Росія, 2008).

Рекомендована література

Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права у цифровому просторі України / А. Ковальова // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: зб. наук. пр. – К., 2013. – Ч. 21: Електронні інформаційні ресурси. – С. 61–71.

Мельниченко А. Прояви академічної нечесності / А. Мельниченко // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – С. 107–120.

Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. / за ред. Н.В. Стукало. – Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. – 44 с.

Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». – Назва з екрану. – Режим доступу: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf.

Модуль 2. УСНЕ Й ПИСЕМНЕ МОВЛЕННЯ СТУДЕНТА. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ

*No tale is so good that it can't be spoiled in the telling
(Ніяка історія не є настільки доброю,
щоб її не можна було зіпсувати розповідаючи)
Приказка*

Лекція 4. Наукове мовлення. Культура спілкування. Текст (2 год.)

План лекції

Науковий стиль. Стилї сучасної української мови (науковий, діловий, художній, публіцистичний, розмовний); сфера застосування, мета, мовні засоби. Мовні засоби наукового стилю (підстилї: науково-популярний і науково-навчальний): використання наукових термінів, таблиць, схем; оперування абстрактними поняттями; використання цитат; логічна послідовність; однозначність; аргументованість викладу; уживання складених речень тощо (див. докладніше *Додаток 2*). Усна й писемна форми наукового стилю. Наукова лексика; фахова мова (= підсистема мови, в якій використовують термінологію та інші лінгвістичні засоби, призначена для запобігання неоднозначності спілкування в конкретній предметній галузі (ДСТУ 3325-96)). Культура мовлення, мовленнєвий етикет як компонент комунікації. Опанування академічним письмом, комунікативними навичками як необхідна передумова успішного навчання, науково-дослідної діяльності, фахової компетенції, успішного соціокультурного та міжкультурного спілкування.

Усне мовлення. Публічний виступ, презентація, доповідь: єдність форми і змісту; вербальна й невербальна складові (образність й виразність, аргументація, інтонація, міміка і жести). Контакт з аудиторією, риторичний інструментарій, засоби емоційного впливу й переконання. Навички академічної дискусії, полеміки. «Мозковий штурм» (*brainstorm*). Мистецтво слухати.

Писемне мовлення. Основні жанри наукового мовлення: монографія, стаття, есе, дисертація, дипломна робота, курсова робота, підручник, посібник, реферат (реферат-конспект, реферат-резюме, реферат-огляд), тези, анотація (довідкова й рекомендаційна анотація, загальна й аналітична рекомендація), рецензія (невелика стаття науково-теоретичного чи науково-популярного характеру, що містить критичне осмислення наукової праці з метою інформування чи оцінювання), лекція, огляд, дослідницька пропозиція, тези тощо (див. докладніше *Додаток 2*). Мистецтво читати, аналізувати, критично осмислювати прочитане.

Підготовка й написання наукового тексту. Задум (на основі критичного опрацювання наявної літератури) – бачення проблеми (= майбутній об'єкт дослідження) – пропозиція вирішення проблеми (гіпотеза) – означення предмету й інструментарію (методології) дослідження – розробка аргументації (на основі критичного опрацювання джерел) – побудова тексту. Вимоги оригінальності, чіткості, новизни. Структурування тексту: вступ – основний текст = виклад аргументації із належним використанням оригінальних текстів і джерел – висновки. Написання курсової, дипломної роботи; належний *time management* – запорука успішного виконання; співпраця з науковим керівником.

Володіння мовою як запорука успішного працевлаштування. Написання резюме, мотиваційного листа, дослідницької пропозиції. Співбесіда при працевлаштуванні.

Джерела

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – Введ. з 01.07.2016. – К.: УкрНДНЦ, 2016. – 16 с. – (Інформація та документація).

Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення») // Бюлетень ВАК України. – К., 2011. – № 9/10. – С. 2–10.

Підручники, посібники, навчально-методичні видання

Берегова Г.Д. Ділова українська мова. Курс лекцій: навч.-метод. посіб. – Херсон: Айлант, 2004. – 240 с.

Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права / С.В. Бондаренко. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 288 с.

Бралатан В.П. Професійна етика: навч. посіб. / В.П. Бралатан, Л.В. Гуцаленко, Н.Г. Здирко. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 252 с.

Бутенко Л.В. Мовлення ділових людей на нарадах, засіданнях, зборах: навч. посіб. для студ. нефілол. спец. / Л.В. Бутенко. – 2-е вид., доп. і випр. – Алчевськ: ДГМІ, 2003. – 253 с.

Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. / С.І. Гальченко, О.З. Силка. – Черкаси: АММО, 2015. – 93 с.

Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: навч. посіб. / за ред. Т.Б. Гриценко, С.П. Гриценко, Т.Д. Іщенко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.

Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / Т.Б. Гриценко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 624 с.

Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с. – (Серія «Альма-матер»).

Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. з алгоритмічними приписами. / Г.С. Онуфрієнко. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.

Основи наукового мовлення: навч.-метод. посіб. / уклад.: О.А. Бобер, С.А. Бронікова, Т.Д. Єгорова та ін.; за ред. І.М. Плотницької, Р.І. Ленди. – К.: НАДУ, 2012. – 48 с.

Семенов О.М. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О.М. Семенов, О.Л. Фаст. – Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – 220 с.

Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семенов. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 216 с. – (Серія «Альма-матер»).

Студентська науково-дослідницька робота (Нормативно-методичні рекомендації). – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 58 с.

Яхонтова Т.В. Основи англomовного наукового письма: навч. посіб. для студентів, аспірантів і науковців / Т.В. Яхонтова. – 2-ге вид. – Львів: ПАІС, 2003. – 220 с.

Bailey S. Academic writing: a handbook for international students / S. Bailey. – 3rd ed. – London, New-York: Routledge, 2011. – 314 p.

Zobel J. Writing for Computer Science / J. Zobel. – 3rd ed. – London: Springer-Verlag London Ltd, 2014. – 285 p.

Література

Абрамов Е.Г. Какой должна быть аннотация к научной статье / Е.Г. Абрамов // Научная периодика: проблемы и решения. – М., 2012. – Т. 2, № 3. – С. 4–6.

Абрамов Е.Г. Подбор ключевых слов для научной статьи / Е.Г. Абрамов // Научная периодика: проблемы и решения. – М., 2011. – Т. 1, № 2. – С. 35–40.

Бейкер М. Дж. Написание обзора литературы / М. Дж. Бейкер // Terra Economicus (Пространство экономики). – Ростов-на-Дону, 2014. – № 3. – С. 65–86.

Бойко Р.В. Без компіляцій і плагіату! / Р.В. Бойко, М.О. Фролов // Бюлетень ВАК України. – К., 2008. – № 12. – С. 11–13.

Бугаев К.В. Проблемы научного рецензирования и пути их решения / К.В. Бугаев // Психопедагогика в правоохранительных органах. – Омск, 2012. – № 1. – С. 88–92.

Геритсен Дж. Как написать статью об исследовании для рецензируемого журнала / Дж. Геритсен // Педиатрическая фармакология. – М., 2012. – Т. 9, № 2. – С. 46–51.

Геритсен Дж. Как написать тезисы / Дж. Геритсен // Педиатрическая фармакология. – М., 2012. – Т. 9, № 2. – С. 52–55.

Гуманенко О.О. Місце рецензії в історії наукової періодики / О.О. Гуманенко // Наукові записки Української академії друкарства. Серія «Соціальні комунікації». – Львів, 2015. – Вип. 1 (50). – С.15–20.

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 1) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 2 (36). – С. 26–30.

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 2) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 3 (37). – С. 34–36.

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 3) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 4 (38). – С. 94–97.

Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки / У. Еко; пер. за ред. О. Глотова. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 224 с.

Елин А.Л. Что нужно делать автору для успешного размещения его статей в научных журналах? / А.Л. Елин, Т.И. Калинскова // Вестник новых медицинских технологий. – Тула, 2014. – № 1. – С. 105–110.

Євсєєва Г.П. Основні вимоги до якісного оформлення наукових публікацій / Г.П. Євсєєва, М.В. Савицький // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ, 2014. – № 8. – С. 54–62.

Женченко М.І. Оформлення публікацій у наукових журналах і збірниках: вимоги стандартів та видавничі реалії (на прикладі наукових видань НАН України) / М.І. Женченко // Наука України у світовому інформаційному просторі. – К.: Академперіодика, 2011. – Вип. 5. – С. 125–136.

Инграффиа Т. Инструкция з написання наукової статті / Т. Инграффиа, К.-Х. Швальбе // Морфология. – Дніпропетровськ, 2013. – Т. VII, № 1. – С. 96–100.

Осин Е.Н. Ясность – сестра цитирования: немного об искусстве аннотации / Е.Н. Осин // Организационная психология. – М., 2013. –Т. 3, № 1. – С. 2–7.

Сангер Ф. Пишем на английском для международных конференций / Ф. Сангер, Ю. Зиятдинова // Высшее образование в России. – М., 2013. – № 12. – С. 95–99.

Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: Монографія / НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні / П.О. Селігей. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – С. 336-524.

Томахів М.В. Англomовний науковий дискурс: сучасний стан та перспективи подальших досліджень / М.В. Томахів // Одеський лінгвістичний вісник. – Одеса, 2015. – № 5. – С. 154–157.

Електронні ресурси

Академічне письмо та бібліографія - Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.

Українські наукові журнали: Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: usj.org.ua/.

Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. – Назва з екрану. – Режим доступу: publicationethics.org/.

Семінар 4. *Науковий стиль української мови: писемне мовлення (2 год.)*

План

Теоретичне питання: Основні характеристики наукового стилю мовлення. Мовні засоби.

Практичне завдання (на вибір):

1. *Опановуємо науковий стиль через зіставлення.*

Необхідно написати твір на обрану тему у а) власне науковому стилі й б) науково-популярному підстилі. Для цього пропонується здійснити такі кроки:

Крок 1. Студент/ка самостійно обирає тему для твору. Необхідно, щоб ця тема знайшла відображення в підручнику (будь-якому); бажано, щоб вона відповідала спеціальності й таким чином була цікавою не лише студенту/ці, що її вибрав/ла, а й усій групі.

Крок 2. Студент/ка знаходить ще одне джерело інформації, де обрана ним/нею тема висвітлюється в науково-популярному стилі.

Крок 3. Студент/ка зіставляє й аналізує розділ підручника й додаткове джерело інформації.

Крок 4. Студент/ка пише твір (твори) на обрану тему у двох стилях. Бажано, щоб твори були написані на аркуші формату А 4 так, щоб кожен твір займав половину сторінки і зіставлення було наочним.

Крок 5. Обговорення цих творів крізь призму специфіки наукового стилю під час заняття.

Або:

2. Вчимося писати рецензію за зразком.

Необхідно написати рецензію на один із розділів антології «Ідея університету». Для цього пропонується здійснити такі кроки:

Крок 1. Студент/ка ознайомлюється з антологією та читає один із її розділів за власним вибором.

Крок 2. Студент/ка знайомиться з рецензіями на антологію, опублікованими у престижних виданнях. Потрібно звернути увагу на структуру рецензій, логічність викладу думок:

Мінаков М. Культурна альтернатива університету / М. Мінаков // Український гуманітарний огляд. – К.: Критика, 2003. – Вип. 9. – С. 13–25.

Кислюк К. Recensio [Ідея Університету: Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.] / К. Кислюк // Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник. – Харків; Київ: Критика, 2005. – Вип. 7. Спеціальне видання: Університети та нації в Російській імперії. – С. 288–291.

Крок 3. Студент/ка пише власну рецензію на той розділ книги, який він/вона прочитав/ла з урахуванням проаналізованих рецензій.

Або

3. За цією ж схемою можна відпрацювати написання анотації.

Джерело

Ідея Університету: Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.

Рекомендована література

Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. з алгоритмічними приписами. / Г.С. Онуфрієнко. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 130–134, 254–262.

Осин Е.Н. Ясность – сестра цитирования: немного об искусстве аннотации / Е.Н. Осин // Организационная психология. – М., 2013. –Т. 3, № 1. – С. 2–7.

Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семенов. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – С. 11–56, 106–113, 177–178.

Семінар 5. Науковий стиль української мови: усне мовлення (2 год.)

План

Теоретичне питання: Вербальні й невербальні складові в усному науковому мовленні.

Практичне завдання (на вибір):

1. *Здобуємо навички публічного наукового виступу.*

Рекомендовано такі теми наукових виступів (тривалість виступу макс. 5 хв.):

«Академічна доброчесність – вибір успішних професіоналів»;

«Плагіат у мистецтві» (див. *Завдання для самостійної роботи*);

«Історія студентського самоврядування»;

«Структура і функції студентського самоврядування: досвід США»;

«Структура і функції студентського самоврядування: досвід України».

Кожен виступ має супроводжуватися його подальшим обговоренням. Викладач і студенти, незалежно один від одного, оцінюють виступи за п'ятибальною шкалою. До уваги береться змістовність виступу, послідовність викладу думок, аргументованість, мовна компетенція доповідача, наявність чи відсутність *power-point* презентації. Наприкінці заняття викладач і студенти порівнюють виставлені бали. Студенти паралельно здобувають навички *peer-review*.

Або

2. *Здобуємо навички академічної дискусії.*

Для обговорення рекомендовано такі теми (на вибір):

«Чи є плагіат невід'ємною частиною (наукової) творчості або чому Котляревський та Ейнштейн не плагіатори?»;

«Роль студентського самоврядування в дотриманні норм академічної доброчесності в університеті».

Рекомендована література

Бутенко Л.В. Мовлення ділових людей на нарадах, засіданнях, зборах: навч. посіб. для студ. нефілол. спец. / Л.В. Бутенко. – 2-е вид., доп. і випр. – Алчевськ: ДГМІ, 2003. – С. 76–134.

Етика ділового спілкування: навч. посіб. / за ред. Т.Б. Гриценко, С.П. Гриценко, Т.Д. Іщенко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – С. 140–142, 148–159.

Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семенов. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – С. 114–140.

Семінар 6. Мова ділових паперів: мистецтво само презентації (2 год.)

План

Теоретичне питання: Володіння мовою як запорука успішної дослідницької роботи та майбутньої кар'єри.

Практичне завдання (на вибір):

1. Рольова гра: Здобуємо навички написання резюме й мотиваційного листа.

Уявімо ситуацію: в університеті оголошено конкурс на заміщення посади лаборанта / спеціаліста кафедри. Студенти молодших курсів допускаються до участі в конкурсі. На конкурс потрібно подати резюме й мотиваційний лист.

Студентам необхідно попередньо ознайомитися з правилами написання цих документів і підготувати їх вдома. На занятті рекомендовано провести засідання конкурсної комісії та вибрати переможця. Незалежно від вибору студентів (студенти уважно читають тексти один одного, таким чином здобуваючи навички *peer-review*), викладач має проаналізувати всі подані документи, обрати власного переможця та пояснити свій вибір студентам.

Або:

2. Здобуємо навички написання дослідницької пропозиції.

Студентам пропонується написати тези на щорічну студентську конференцію відповідно до їхніх уподобань. Складова роботи – аналіз студентських тез за попередні роки.

Рекомендована література

Джонсон А.М. Составление плана успешной научной карьеры. Руководство для молодых ученых. – 2-е изд. – Амстердам: Эльзевир, 2012. – С. 61–68, 75–80, 97–100.

Сангер Ф. Пишем на английском для международных конференций / Ф. Сангер, Ю. Зиятдинова // Высшее образование в России. – М., 2013. – № 12. – С. 95–99.

Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: навч. посіб. / С.В. Шевчук. – 6-е вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2008. – С. 66–67.

Матеріали та лекції для завантаження. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.americancouncils.org.ua/uk/pages/25/.

Модуль 3. РОБОТА З ДЖЕРЕЛАМИ. УКЛАДАННЯ БІБЛІОГРАФІЇ

*Є тільки один дійсно невичерпний скарб – це велика бібліотека
(П'єр Буаст, лексикограф і поет, редактор Універсального словника
французької мови (1800))*

*Якщо стара книгозбірня була джерелом, до якого йшли всі спрагли до
знань, то нова - це водогін, що розносить живильну вологу по домівках.
(Мелвіл Д'юї, американський бібліотекар і бібліограф)*

Лекція 5. Цитата. Покликання. Бібліографічний пошук (2 год.)

План лекції

Правила цитування й оформлення покликань. Цитата – дослівний уривок з використаного тексту, за допомогою якого обґрунтовується, підтверджується або доповнюється власна думка. Збереження особливостей авторського написання при цитуванні (орфографія, пунктуація, виділення тощо). Бібліографічне покликання – сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю, джерело, необхідних для загальної характеристики, ідентифікації авторства та бібліографічного пошуку. Коли потрібно ставити покликання? Належне цитування й оформлення покликань – основна умова уникнення плагіату. Національні правила оформлення бібліографічних покликань (чинний ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання). Міжнародні стилі оформлення бібліографічних покликань, особливості використання (залежно від сфери застосування і спеціальності); гуманітарні та суспільні науки: *Harvard Referencing Style, Chicago Style: Notes and Bibliography, APA Style, MLA Style*; юриспруденція: *OSCOLA Style, Austrian Guide to Legal Citation*; медицина та природничі та точні науки: *ACS Style, Vancouver Style, Chicago Style: Author-Date, AIP Style*; інженерія та електроніка: *IEEE Style* тощо (див. приклади у Додатку 3).

Бібліографічний пошук. Укладання бібліографії дослідницької роботи.
Каталоги. Бібліографія – елемент бібліографічного апарату, що містить бібліографічні описи використаних у дослідженні наукових праць і джерел. Пошук інформації. Робота з каталогами бібліотек. Робота з онлайн-каталогами; онлайн-каталоги українських (у тому числі університетських) бібліотек. Міжнародні онлайн-ресурси (безкоштовні та передплачені): WorldCat, DOAJ (*Directory of Open Access Journals*), JSTOR, Project Muse та інші. Тематичні й алфавітні каталоги. Як організувати бібліографічний пошук? «Авторитетні» й «неавторитетні» джерела. «Псевдо-журнал» і

«псевдо-видавництво»; «список Білла» (*Beall's List: Potential, possible, or probable predatory scholarly open-access publishers*).

Пошук інформації в Інтернеті. Пошук в *Google, Google Scholar, Google Books*. Практичні поради щодо організації пошуку: мета та завдання інформаційного пошуку; типи та види пошуку (повнотекстовий пошук, пошук за метаданими, пошук зображень, адресний пошук, фактографічний пошук тощо). Наукометричні бази даних (*Scopus, Web of Science* та інші); для чого вони існують. Сервіси для полегшення укладання бібліографії, бібліографічні менеджери (=збирання, зберігання, організації, форматування інформації): *EndNote, Bibus, JabRef, Papers, Paperpile, ReadCube, Referencer, Zotero, Mendeley* та інші; як ними користуватись.

Джерела

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – Введ. з 01.07.2016. – К.: УкрНДНЦ, 2016. – 16 с. – (Інформація та документація).

Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення») // Бюлетень ВАК України. – К., 2011. – № 9/10. – С. 2–10.

Підручники, посібники, навчально-методичні видання

Авторське право для бібліотекарів: підручник / [Пер. з англ. О. Васильєва]. – К.: ТОВ «ІММ «ФРАКСІМ», 2015. – 196 с.

Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. / С.І. Гальченко, О.З. Силка. – Черкаси: АММО, 2015. – 93 с.

Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / Т.Б. Гриценко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 624 с.

Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с. – (Серія «Альма-матер»).

Основи наукового мовлення: навч.-метод. посіб. / уклад.: О.А. Бобер, С.А. Бронікова, Т.Д. Єгорова та ін.; за ред. І.М. Плотницької, Р.І. Ленди. – К.: НАДУ, 2012. – 48 с.

Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семеног. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 216 с. – (Серія «Альма-матер»).

Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підруч. / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2011. – С. 548–553.

Швецова-Водка Г.М. Вступ до бібліографознавства: навч. посіб. для студентів напряму 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліогр.» / Г.М. Швецова-Водка; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – 3-тє вид., випр. та допов. – Рівне, 2011. – 231 с.

Література

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 1) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 2 (36). – С. 26–30.

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 2) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 3 (37). – С. 34–36.

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 3) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 4 (38). – С. 94–97.

Елин А.Л. Что нужно делать автору для успешного размещения его статей в научных журналах? / А.Л. Елин, Т.И. Калининская // Вестник новых медицинских технологий. – Тула, 2014. – № 1. – С. 105–110.

Євсєєва Г.П. Основні вимоги до якісного оформлення наукових публікацій / Г.П. Євсєєва, М.В. Савицький // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ, 2014. – № 8. – С. 54–62.

Женченко М.І. Оформлення публікацій у наукових журналах і збірниках: вимоги стандартів та видавничі реалії (на прикладі наукових видань НАН України) / М.І. Женченко // Наука України у світовому інформаційному просторі. – К.: Академперіодика, 2011. – Вип. 5. – С. 125–136.

Інграффіа Т. Інструкція з написання наукової статті / Т. Інграффіа, К.-Х. Швальбе // Морфологія. – Дніпропетровськ, 2013. – Т. VII, № 1. – С. 96–100.

Осин Е.Н. Ясность – сестра цитирования: немного об искусстве аннотации / Е.Н. Осин // Организационная психология. – М., 2013. – Т. 3, № 1. – С. 2–7.

Суховірський О. Використання засобів мережі інтернет в процесі пошуку інформації для студентських наукових досліджень з педагогіки / О. Суховірський // Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. пр.

Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини. – Умань, 2011. – № 3. – С. 131–135.

Тихонкова І.О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням) / І.О. Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі: [зб. наук. пр.] / НАН України. – К., 2015. – Вип. 11. – С. 100–106.

Електронні ресурси

Академічне письмо та бібліографія - Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.

Пан бібліотекар. Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.бібліотекар.укр/.

Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. – Назва з екрану. – Режим доступу: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.

Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. –

Назва з екрану. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.

Стилі оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.

Українські наукові журнали: Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: usj.org.ua/.

Cite This for Me. – Назва з екрану. – Режим доступу: <https://www.citethisforme.com/>.

Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. – Назва з екрану. – Режим доступу: publicationethics.org/.

Plagiarism.org - Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.plagiarism.org/.

Publication Integrity and Ethics. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.integrity-ethics.com/.

ВАК.in.ua - Автоматичне оформлення джерел по ВАК України. – Назва з екрану. – Режим доступу: vak.in.ua/.

Семінар 7. Культура оформлення наукового тексту: цитування й покликання (2 год.)

План

Теоретичні питання:

- Правила цитування в науковому тексті (вітчизняний стандарт).
- Правила покликання в науковому тексті (вітчизняний стандарт).
- Міжнародні принципи цитування і покликання. Бібліографічні менеджери.

Практичне завдання:

Необхідно написати твір на тему «Призначення університету» обсягом 1 сторінка формату А4. У творі потрібно процитувати щонайменше 3 джерела та зробити на них прикінцеві покликання.

На окремій сторінці формату А4 пропонується зробити ці ж покликання згідно одного (*на вибір, відповідно до спеціальності*) із міжнародних стандартів. Для полегшення роботи рекомендовано скористатися ресурсом *Cite This for Me (Зацитуй це для мене)*, див. також *Додаток 3*.

Рекомендована література

Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підруч. / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2011. – С. 548–553.

Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.

Cite This for Me. – Назва з екрану. – Режим доступу: <https://www.citethisforme.com/>.

Семінар 8. Культура оформлення наукового тексту: укладання бібліографії (2 год.)

(Заняття проводиться в університетській бібліотеці)

План

Теоретичне питання: Методологія бібліографічного пошуку, робота з каталогами.

Практичне завдання:

Потрібно укласти бібліографію до теми «Перспективи розвитку вищої освіти в Україні» з використанням алфавітних і систематичних бібліотечних каталогів. Список повинен містити щонайменше 10 позицій.

Рекомендована література

Тихонкова І.О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням) / І.О. Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі: [зб. наук. пр.] / НАН України. – К., 2015. – Вип. 11. – С. 100–106.

Академічне письмо та бібліографія - Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.

Пан бібліотекар. Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.бібліотекар.укр/.

ВАК.in.ua - Автоматичне оформлення джерел по ВАК України. – Назва з екрану. – Режим доступу: _vak.in.ua/.

Семінар 9. Культура оформлення наукового тексту: інформаційні технології на допомогу студенту (2 год.)

(Заняття проводиться в комп'ютерній залі чи бібліотеці)

План

Теоретичні питання:

- Електронні бібліотечні каталоги.
- Системи пошуку наукової інформації в Інтернеті.
- Електронні бази даних.

Практичне завдання:

Необхідно доопрацювати бібліографію до теми «Перспективи розвитку вищої освіти в Україні» із використанням електронних ресурсів. Список має бути поповнений щонайменше на 10 позицій.

Рекомендована література

Пан бібліотекар. Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.бібліотекар.укр/.

Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. – Назва з екрану. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.

Українські наукові журнали: Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: usj.org.ua/.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА ДО КУРСУ

ДЖЕРЕЛА

Американська асоціація університетських професорів // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 257–258.

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – Введ. з 01.07.2016. – К.: УкрНДНЦ, 2016. – 16 с. – (Інформація та документація).

Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення») // Бюлетень ВАК України. – К., 2011. – № 9/10. – С. 2–10.

Етичний кодекс ученого України [проект]. – К.: Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2009. – 16 с.

Ідея Університету: Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.

Кодекс етики університету Конкордія // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 231–256.

Нортвудський університет (американський приватний університет, заснований у 1959 р.). Кодекс етики // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 259 – 260.

Code of ethics of the Ukrainian Fulbright Association. Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України / Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2008. – 32 с.

Підручники, посібники, навчально-методичні видання

Авторське право для бібліотекарів: підручник / [Пер. з англ. О. Васильєва]. – К.: ТОВ «ІММ «ФРАКСІМ», 2015. – 196 с.

Берегова Г.Д. Ділова українська мова. Курс лекцій: навч.-метод. посіб. – Херсон: Айлант, 2004. – 240 с.

Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права / С.В. Бондаренко. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 288 с.

Бралатан В.П. Професійна етика: навч. посіб. / В.П. Бралатан, Л.В. Гуцаленко, Н.Г. Здирко. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 252 с.

Бутенко Л.В. Мовлення ділових людей на нарадах, засіданнях, зборах: навч. посіб. для студ. нефілол. спец. / Л.В. Бутенко. – 2-е вид., доп. і випр. – Алчевськ: ДГМІ, 2003. – 253 с.

Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. / С.І. Гальченко, О.З. Силка. – Черкаси: АММО, 2015. – 93 с.

Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / Т.Б. Гриценко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 624 с.

Етика ділового спілкування: навч. посіб. / за ред. Т.Б. Гриценко, С.П. Гриценко, Т.Д. Іщенко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.

Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с. – (Серія «Альма-матер»).

Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. з алгоритмічними приписами. / Г.С. Онуфрієнко. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.

Основи наукового мовлення: навч.-метод. посіб. / уклад.: О.А. Бобер, С.А. Бронікова, Т.Д. Єгорова та ін.; за ред. І.М. Плотницької, Р.І. Ленди. – К.: НАДУ, 2012. – 48 с.

Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. / за ред. Н.В. Стукало. – Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. – 44 с.

Право інтелектуальної власності: акад. курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / О.П. Орлюк, Г.О. Андрощук, О.Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.

Семенов О.М. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О.М. Семенов, О.Л. Фаст. – Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – 220 с.

Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семенов. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 216 с. – (Серія «Альма-матер»).

Студентська науково-дослідницька робота (Нормативно-методичні рекомендації). – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 58 с.

Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Швецова-Водка Г.М. Вступ до бібліографознавства: навч. посіб. для студентів напряму 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліогр.» / Г.М. Швецова-Водка; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – 3-тє вид., випр. та допов. – Рівне, 2011. – 231 с.

Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підруч. / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2011. – 696 с.

Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: навч. посіб. / С.В. Шевчук. – 6-е вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2008. – 301 с.

Ястремська О.О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / О.О. Ястремська. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2013. – 124 с.

Яхонтова Т.В. Основи англomовного наукового письма: навч. посіб. для студентів, аспірантів і науковців / Т.В. Яхонтова. – 2-ге вид. – Львів: ПАІС, 2003. – 220 с.

Bailey S. Academic writing: a handbook for international students / S. Bailey. – 3rd ed. – London, New-York: Routledge, 2011. – 314 p.

Zobel J. Writing for Computer Science / J. Zobel. – 3rd ed. – London: Springer-Verlag London Ltd, 2014. – 285 p.

ЛІТЕРАТУРА

Абрамов Е.Г. Какой должна быть аннотация к научной статье / Е.Г. Абрамов // Научная периодика: проблемы и решения. – М., 2012. – Т. 2, № 3. – С. 4–6.

Абрамов Е.Г. Подбор ключевых слов для научной статьи / Е.Г. Абрамов // Научная периодика: проблемы и решения. – М., 2011. – Т. 1, № 2. – С. 35–40.

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.

Андрущенко В.П. Основні характеристики європейської університетської освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України / В.П. Андрущенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 «Педагогічні науки: реалії та перспективи». – К., 2011. – Вип. 26. – С. 3–15.

Бейкер М. Дж. Написание обзора литературы / М. Дж. Бейкер // Terra Economicus (Пространство экономики). – Ростов-на-Дону, 2014. – № 3. – С. 65–86.

Бойко Р.В. Без компіляцій і плагіату! / Р.В. Бойко, М.О. Фролов // Бюлетень ВАК України. – К., 2008. – № 12. – С. 11–13.

Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти / М. Бойченко // Філософська думка. – К., 2014. – № 5. – С. 110–122.

Бойченко Н.М. Етичні аспекти університетських цінностей / Н.М. Бойченко // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – К.: Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2014. – № 1 (1). – С. 37–43.

Бугаев К.В. Проблемы научного рецензирования и пути их решения / К.В. Бугаев // Психопедагогика в правоохранительных органах. – Омск, 2012. – № 1. – С. 88–92.

Бутенко О.В. Правове виховання студентів вищих технічних навчальних закладів як науково-педагогічна проблема / О.В. Бутенко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. пр. – Херсон, 2014. – Вип. 1. – С. 59–62.

Войтел С. Підготовка роботи до публікації / С. Войтел // Морфологія. – Дніпропетровськ, 2013. – Т. VII, № 1. – С. 101–102.

Впровадження етичних норм діяльності студентського самоврядування / [М.Д. Городок, В.Г. Павлюк, В.М. Стах, О.В. Пустовойтов]; упор. А.В. Карташов та ін. – Житомир: Житомирський обласний центр молодіжних ініціатив, 2009. – 102 с.

Гапон Н. Ставлення студентів до виявів академічної нечесності: крос-культурний аналіз / Н. Гапон, А. Худзіцка-Чупала, А. Лупіна-Вегенер // Вісник Львівського університету. Серія «Філософські науки». – Львів, 2013. – Вип. 16. – С. 241–248.

Геритсен Дж. Как написать статью об исследовании для рецензируемого журнала / Дж. Геритсен // Педиатрическая фармакология. – М., 2012. – Т. 9, № 2. – С. 46–51.

Геритсен Дж. Как написать тезисы / Дж. Геритсен // Педиатрическая фармакология. – М., 2012. – Т. 9, № 2. – С. 52–55.

Гончаренко С. Етичний кодекс ученого / С. Гончаренко; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський національний педагогічний ун-т імені В.Г. Короленка // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. – Київ-Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. – Вип. 1. – С. 25–34.

Гуманенко О.О. Місце рецензії в історії наукової періодики / О.О. Гуманенко // Наукові записки Української академії друкарства. Серія «Соціальні комунікації». – Львів, 2015. – Вип. 1 (50). – С.15–20.

Гунчак В.М., Чепига М.П. Кодекс честі викладача як перешкода академічній нечесності і поблажливості / В.М. Гунчак, М.П. Чепига // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. – Львів, 2011. – Т. 13, № 3 (49). – С. 14–23.

Джонс Р.М. Академічна корупція в Україні // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м.

Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 261–268.

Джонсон А.М. Составление плана успешной научной карьеры. Руководство для молодых ученых. – 2-е изд. – Амстердам: Эльзевир, 2012. – 118 с.

Дикань С.А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання / С.А. Дикань // Безпека життєдіяльності: всеукр. наук.-попул. журн. – К., 2007. – № 5. – С. 16–20.

Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії / Т. Добко // Дух і літера. Спец. вип. «Університетська автономія». – К., 2008. – № 19. – С. 93–102.

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 1) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 2 (36). – С. 26–30.

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 2) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 3 (37). – С. 34–36.

Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: вести с научного фронта (часть 3) / Р.А. Дурнев, Е.М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. – М., 2013. – № 4 (38). – С. 94–97.

Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки / У. Еко; пер. за ред. О. Глотова. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 224 с.

Елин А.Л. Что нужно делать автору для успешного размещения его статей в научных журналах? / А.Л. Елин, Т.И. Калинкова // Вестник новых медицинских технологий. – Тула, 2014. – № 1. – С. 105–110.

Євсєєва Г.П. Основні вимоги до якісного оформлення наукових публікацій / Г.П. Євсєєва, М.В. Савицький // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ, 2014. – № 8. – С. 54–62.

Женченко М.І. Оформлення публікацій у наукових журналах і збірниках: вимоги стандартів та видавничі реалії (на прикладі наукових видань НАН України) / М.І. Женченко // Наука України у світовому інформаційному просторі. – К.: Академперіодика, 2011. – Вип. 5. – С. 125–136.

Инграффиа Т. Инструкция з написання наукової статті / Т. Инграффиа, К.-Х. Швальбе // Морфология. – Дніпропетровськ, 2013. – Т. VII, № 1. – С. 96–100.

Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права у цифровому просторі України / А. Ковальова // Спеціальні історичні

дисципліни: питання теорії та методики: зб. наук. пр. – К., 2013. – Ч. 21: Електронні інформаційні ресурси. – С. 61–71.

Козолуп М.С. Міждисциплінарний підхід до формування академічної комунікативної компетенції у студентів природничих спеціальностей в університетах США / М.С. Козолуп // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». – Ужгород, 2014. – Вип. 30. – С. 60–63.

Кульчицька О.О., Дойчик М.В. Академія як простір свободи / О.О. Кульчицька, М.В. Дойчик // Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і практика: матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і практика» (м. Київ, 29–30 квітня 2016 р.) / ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Наук.-навч. центр прикладної інформатики НАН України. – К.: ГО «ІОМП», 2016. – С. 12–17.

Лайберг М., Немоловська Т. Списування: український і американський досвід // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 269–271.

Малиновский А.А. Кодекс профессиональной этики: понятие и юридическое значение / А.А. Малиновский // Журнал российского права. – М., 2008. – № 4. – С. 39–44.

Медведев І.А. Державне управління розвитком університету: теоретично-прикладний аспект: [моногр.] / І.А. Медведев. – Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. – 220 с.

Медведев І.А. Ідея класичного університету: динаміка ціннісних орієнтацій в контексті державного управління / І.А. Медведев // Економіка та держава. – К., 2010. – № 9. – С. 77–82.

Наука і молодь в Україні ХХІ століття / [Ю.Л. Мосенкіс, М.А. Болобан, П.М. Грабовий та ін.]. – К.; Умань: ПП Жовтий, 2010. – С. 150–202.

Осин Е.Н. Ясность – сестра цитирования: немного об искусстве аннотации / Е.Н. Осин // Организационная психология. – М., 2013. –Т. 3, № 1. – С. 2–7.

Покликання університету: зб. наук. пр. / відп. ред. О. Гомілко. – К.: РІА «Янко»; «Веселка», 2005. – С. 90–132.

Рижак Л. Євроінтеграція вищої освіти України: аксіологічний вимір / Л. Рижак // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія «Філософські науки». – Львів, 2008. – Вип. 11. – С. 27–37.

Ромакін В.В. Академічна етика як передумова верховенства права / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені

Петра Могили. Серія «Педагогіка». – Миколаїв, 2006. – Вип. 33, Т.46. – С. 174–179.

Ромакін В.В. Академічна чесність у вищій освіті / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогічні науки». – Миколаїв, 2002. – Вип. 7, Т. 20. – С. 24–28.

Ромакін В.В. Академічна чесність як політична проблема / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Політичні науки». – Миколаїв, 2002. – Вип. 12, Т. 25. – С. 165–170.

Ромакін В.В. Мотивації, переконання та поведінка українських і американських студентів бакалаврату щодо норм академічної культури / В.В. Ромакін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогіка». – Миколаїв, 2010. – Вип. 123, Т. 136. – С.34–41.

Сангер Ф. Пишем на английском для международных конференций / Ф. Сангер, Ю. Зиятдинова // Высшее образование в России. – М., 2013. – № 12. – С. 95–99.

Селігей П.О. Науковий жаргон очима письменників і філософів / П.О. Селігей // Мовознавство. – К., 2012. – № 5. – С. 53–67.

Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: Монографія / НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні / П.О. Селігей. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 627 с.

Сміт Р. Про недобросовісну практику наукових досліджень / Р. Сміт // Морфологія. – Дніпропетровськ, 2007. – Т. 1, № 3. – С. 106–111.

Струнсе В. Місія досяжна: підвищення академічної чесності в українській освіті // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 272–275.

Суховірський О. Використання засобів мережі інтернет в процесі пошуку інформації для студентських наукових досліджень з педагогіки / О. Суховірський // Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини. – Умань, 2011. – № 3. – С. 131–135.

Тихонкова І.О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням) / І.О. Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі: [зб. наук. пр.] / НАН України. – К., 2015. – Вип. 11. – С. 100–106.

Томахів М.В. Англomовний науковий дискурс: сучасний стан та перспективи подальших досліджень / М.В. Томахів // Одеський лінгвістичний вісник. – Одеса, 2015. – № 5. – С. 154–157.

Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти / Г.Ф. Хоружий. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 320 с.

Цокур О.С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США / О.С. Цокур // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2009. – Вип. 150. – С. 57–62.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Академічне письмо та бібліографія - Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.

Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України. – Назва з екрану. – Режим доступу: mon.gov.ua/content/Новини/.../academichna-dobrochesnist.pdf.

Етичний кодекс викладача та студента [Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу]. – Назва з екрану. – Режим доступу: http://nung.edu.ua/files/attachment_news/etic_codex.pdf.

Кодекс честі викладача державного вищого навчального закладу [Криворізький національний університет]. – Назва з екрану. – Режим доступу: ktu.edu.ua/uploads/files/.../kodex_vykladacha.doc.

Кодекс честі Національного технічного університету України - КПІ. – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://kpi.ua/code>.

Пан бібліотекар. Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.бібліотекар.укр/.

Про Етичний кодекс ученого України. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf.

Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://www.saiup.org.ua/>.

Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. – Назва з екрану. – Режим доступу: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.

Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. – Назва з екрану. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.

Стилі оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій.
Ч. 1. – Назва з екрану. – Режим доступу:
www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.

Українські наукові журнали: Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу:
usj.org.ua/.

Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». – Назва з екрану. – Режим доступу:
http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf.

Cite This for Me. – Назва з екрану. – Режим доступу:
<https://www.citethisforme.com/>.

Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. – Назва з екрану. – Режим доступу: publicationethics.org/.

Plagiarism.org - Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. – Назва з екрану. – Режим доступу: www.plagiarism.org/.

Publication Integrity and Ethics. – Назва з екрану. – Режим доступу:
www.integrity-ethics.com/.

ВАК.in.ua - Автоматичне оформлення джерел по ВАК України. – Назва з екрану. – Режим доступу: vak.in.ua/.

ДОДАТКИ

Додаток 1

СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ НА ТЕМУ «ЩО ВИ ЗНАЄТЕ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ?»

Цільова аудиторія: студенти університету (окремо першокурсники й окремо студенти старших курсів); викладачі університету (бажано); покоління батьків; старше покоління.

Опитник (орієнтовний)

1. Чи чули Ви про академічну доброчесність?

Відповідь: Так. Ні.

Потрібно зафіксувати у відсотках кількість представників кожної вікової групи, що чули/знають про академічну доброчесність.

2. *Якщо респондент чув/знає:* Як Ви розумієте, що таке академічна доброчесність?

Якщо опитуваний не чув/не знає, запропонувати роз'яснення. Необхідно зафіксувати відсоток людей, що відмовились від пояснень.

3. Чи виголошували Ви обіцянку студента під час урочистостей з нагоди вступу до студентських лав?

4. *Якщо так:* Чи пам'ятаєте Ви хоча б приблизно текст обіцянки? Чи справив він на вас враження свого часу?

5. Чи чули Ви про Академічний кодекс честі?

Відповідь: Так. Ні.

6. *Якщо так:* Чи вважаєте Ви Кодекс честі ефективним регулятором норм поведінки в університеті?

7. Чи розповідають/ли викладачі студентам університету про етичні норми поведінки?

Відповідь: Так. Ні.

8. *Якщо так:* Як часто викладачі приділяють/ли цьому увагу?

9. Скільки часу Ви витрачаєте/ли на написання реферату?

Обрати відповідь: а) один вечір; б) один день; в) декілька днів; г) більше тижня.

10. Чи приділяєте/ли Ви достатньо уваги правильному оформленню покликань, списку використаної літератури тощо? Чи це для Вас несуттєво?

11. Чи знижували Вам оцінку за неправильне оформлення реферату?

12. Чи вважаєте Ви списування злочином?

13. *Якщо респондент не вважає:* Як часто Ви списуєте/ли?

Обрати відповідь: а) один-два рази; б) зрідка; в) постійно.

14. Чи допомагали Ви або ж чи допомагали Вам друзі під час контрольної роботи? Чи вважаєте Ви таку поведінку неприйнятною?

15. Що для Вас важливіше: отримати диплом чи знання?

16. Чи вважаєте Ви, що потрібно боротися з проявами академічної нечесності?

Відповідь: Так. Ні.

17. *Якщо так:* Які саме механізми впливу Ви б запропонували?

18. Чи підтримуєте Ви поширену на Заході практику виключати з університетів тих студентів, які не дотримуються норм академічної доброчесності?

Відповідь: Так. Ні.

На думку більшості дослідників, норми академічної доброчесності є логічним продовженням християнської моралі. Низький рівень дотримання цих норм на пострадянському просторі дослідники часто пов'язують із радянським періодом і його атеїстичним світоглядом. Тому цікаво з'ясувати, яке покоління – сучасних студентів, їхніх батьків (творців Української держави) чи покоління бабусь і дідусів (носіїв радянського світогляду) – має найменше уявлення про академічну доброчесність.

Під час опитування замість терміна «академічна доброчесність» можна вживати інші зрозуміліші для респондентів терміни, наприклад «професійна етика», «наукова етика», «етичні норми» тощо.

ДОДАТОК 2
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАУКОВОГО СТИЛЮ МОВЛЕННЯ
(за О. М. Семеног)

Таблиця 1

Сфера використання	Наука, техніка, виробничі відносини
Ознаки	Офіційний характер стосунків учасників мовлення, підготовленість мовлення, переважно писемна форма мовлення у вигляді монологу, логічна послідовність викладу, однозначність, точність, стислість за інформативної насиченості змісту, конкретність, об'єктивність викладу
Особливості	Насиченість термінами, наукова фразеологія, превалювання абстрактної лексики, застосування форми однини у значенні множини, вживання переважно іменників, багатокомпонентних складних речень
Функція	Наукове спілкування
Тип мовлення	Міркування; використання опису і розповіді як спосіб аргументації в міркуванні

Підстилі наукового стилю та їх жанрові різновиди
(за О. М. Семеног)

Таблиця 2

Різновид наукового стилю	Жанрові різновиди
Власне науковий	Статті, дисертації, монографії, наукові доповіді
Науково-популярний	Нариси, книги, лекції
Науково-навчальний	Підручники, навчальні посібники, програми, збірники вправ, лекції, конспекти
Науково-інформативний	Реферати, анотації, рецензії, відгуки, огляди, резюме
Науково-довідковий	Словники, енциклопедії, довідники, каталоги
Науково-технічний	Інструкції, патенти, авторські свідоцтва, доповідні записки, службові листи, промислова реклама
Науково-діловий	Наукові звіти, довідки про впровадження результатів досліджень, угоди про наукову

	співпрацю
Науково-публіцистичний	Науково-публіцистична стаття, хроніка, науковий огляд, наукове інтерв'ю, репортаж
Науково-фантастичний	Фантастичні оповідання, повісті, романи

ДОДАТОК 3
ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ПОКЛИКАНЬ. МІЖНАРОДНІ БІБЛІОГРАФІЧНІ СТИЛІ
(за І. О. Тихонковою)

Таблиця 1. Категорії оформлення посилань у статтях

Назва категорії	Автор-дата	Нумерований	Примітки
Галузь науки	Мистецтво, дизайн, економіка, освіта, інженерія, медицина, фармація, наука	Інженерія, інформаційні технології, медицина, фармація, наука	Мистецтво, право, історія
Оформлення посилання в тексті	У тексті прізвище автора та дата в дужках (Watson, 1953)	Номер посилання додається в текст в дужках [1]	Верхній індекс в тексті статті ¹ , внизу кожної сторінки деталі цитування
Формування списку літератури	В алфавітному порядку (за прізвищами авторів)	Нумерований, за порядком згадування в тексті)	В алфавітному порядку (за прізвищами авторів), інколи наводять бібліографію
Приклади	Harvard, APA, Turabian	Vancouver, IEEE, AIP, ГОСТ	Chicago, Austrian Guide to Legal Citation

Таблиця 2. Оформлення посилань на окрему статтю в основних форматах

Назва стилю	Приклади оформлення посилання на статтю
APA	Rodnin, N. V., Tykhonkova, I. O., Kyuamova, R. G., Garifulin, O. M., Gout, I. T., & Filonenko, V. V. (2003). Identification of tumor-associated antigens in human thyroid papillar carcinoma. <i>Biopolymers and Cell</i> , 19 (6), 541-547.
Harvard	Rodnin, N. V. et al., 2003. Identification of tumor-associated antigens in human thyroid papillar carcinoma. <i>Biopolymers and Cell</i> , 19 (6), pp. 541-547.
IEEE	N. V. Rodnin, I. O. Tykhonkova, R. G. Kyuamova, O. M. Garifulin, I. T. Gout, and V. V. Filonenko, "Identification of tumor-associated antigens in human thyroid papillar carcinoma," <i>Biopolymers and Cell</i> , vol. 19, no 6, pp. 541-547, Nov. 2003.

MLA	Rodnin, N. V. et al. "Identification of Tumor-Associated Antigents in Human Thyroid Papillar Carcinoma." <i>Biopolymers and Cell</i> , 19.6 (2003): 541-547.
Vancouver	Rodnin NV, Tykhonkova IO, Kyyamova RG, Garifulin OM, Gout IT, Filonenko VV. Identification of tumor-associated antigents in human thyroid papillar carcinoma. <i>Biopolym. Cell</i> ; 2003 Nov 20; 19 (6): 541-7.
Chicago	Rodnin, N. V., I. O. Tykhonkova, R. G. Kyyamova, O. M. Garifulin, I. T. Gout, and V. V. Filonenko, "Identification of Tumor-Associated Antigents in Human Thyroid Papillar Carcinoma." <i>Biopolymers and Cell</i> 19, no 6 (2003): 541-547.

ДОДАТОК 4

МЕТОДОЛОГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ Й ОЦІНЮВАННЯ ЗАЛІКУ ГРУПОВИЙ ПРОЕКТ «КОДЕКС ЧЕСТІ НАШОЇ ГРУПИ»

Крок 1: визначити одного або декількох студентів (*координатор* або *своєрідна ініціативна група*), які надалі координуватимуть процес розробки, написання і презентації кодексу честі, комунікуватимуть з викладачем з усіх практичних питань, що виникатимуть у процесі підготовки;

Крок 2: запропонувати студентам ознайомитись із питанням про функціонування кодексів честі (*матеріали Лекції 2, джерела й література до неї*), з конкретними кодексами честі американських та українських вишів (*матеріали семінару 2*);

Крок 3: розробка стратегії укладання кодексу групою; плану роботи; визначення координатором або ініціативною групою відповідальних за конкретні ділянки роботи;

Крок 4: написання «Кодексу честі групи»; оптимальний рекомендований обсяг – 4-6 ст. тексту і список використаних джерел і літератури (які група подає викладачеві напередодні заліку);

Крок 5: презентація «Кодексу честі групи» на заліку координатором або ініціативною групою (рекомендовано у форматі *power-point*) із подальшим обговоренням як змісту кодексу, так і усіх процедурних моментів групою;

Крок 6: оцінювання групового проекту. Викладач *оцінює проект*, враховуючи його текстову форму, презентацію і обговорення, а натомість координатор чи представники ініціативної групи визначають за 100% шкалою участь кожного студента чи студентки у підготовці проекту.

Таким чином, залік дозволяє студентам на практиці виявити усі здобутті в ході навчання знання, навички і вміння (*синтез* теоретичні знання – формування бібліографії до проекту – написання тексту – публічна презентація і обговорення, а також виконання як індивідуальних, так і групових завдань) і долучитися до формування академічної культури у власному виші, а викладачеві оцінити їхню роботу і, у разі необхідності, скоригувати підсумкову оцінку за курс.

Своєрідну «інструкцію» щодо розробки кодексу честі можна знайти у збірнику:

Впровадження етичних норм діяльності студентського самоврядування / [М.Д. Городок, В.Г. Павлюк, В.М. Стах, О.В. Пустовойтов]; упор. А.В. Карташов та ін. – Житомир: Житомирський обласний центр молодіжних ініціатив, 2009. – С. 21-45.

ДОДАТОК 5

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Вважається, що освіта, мораль і право нерозривно пов'язані. Поясніть у письмовій формі Ваш погляд на проблему.
2. Дослідники укладають переліки «смертних гріхів» освітньої політики і практики. Зокрема, до одного з цих переліків потрапили такі характеристики як: зарозумілість, скупість, заздрість, інертність, гнів, марнотратство, жадібність тощо. Складіть власний перелік із 10 позицій (за значимістю), обґрунтуйте кожна з них.
3. Напишіть твір-роздум на тему: «Ідеальний викладач очима студента».
4. Перерахуйте відомі Вам прояви академічної нечесності та розкрийте їхню сутність.
5. На думку українського дослідника Олександра Пронкевича, Кодекс честі в американському університеті – «це не кодекс честі в душі іспанського театру Золотої доби, не моральний кодекс героїв Гемінґвея і не моральний кодекс будівника комунізму, а кодекс у вузькому юридичному значенні цього слова, де значну увагу приділено визначенню термінології, точним описам процедур та іншим подібним речам. Усе відбувається як у суді». Чи погоджуєтеся Ви із висловленою оцінкою? Який різновид кодексу, на Ваш погляд, прийнятніший для українських вищих навчальних закладів: моральний кодекс чи кодекс за американським взірцем? Висловіть Ваші думки у вигляді есе.
6. В американських університетах існує практика заохочення тих студентів, які інформують керівництво закладу про виявлені ними прояви академічної нечесності. Як Ви ставитися до цієї політики? Чи можливо запровадити таку практику в українських вишах? Висловіть свій погляд на проблему в письмовій формі.
7. Підготуйте презентацію на тему: «Плагіат у мистецтві». Можна підготувати декілька презентацій за видами мистецтва, наприклад «Плагіат у музиці», «Плагіат у кіномистецтві» тощо. У своїй презентації зверніть особливу увагу на морально-етичний аспект проблеми, на прояви суспільного осуду будь-яких форм плагіату.

8. Дослідницька робота підвищеної складності: Встановити перелік інституцій, які відповідають за захист авторського права в Україні / рідному місті студента. На власноруч зробленій мапі України / рідного міста позначити місцезнаходження цих установ.
9. Хосе Ортезі-і-Гассету належать такі слова: «Дивуватися, подивляти – це початок розуміння. Це розвага й розкіш, властиві інтелектуалові... Його властивість – це здивовані очі». Що мав на увазі іспанський філософ? Висловіть свої думки в письмовій формі. Також перерахуйте якомога більше характеристик, властивих інтелектуалові.
10. Уявіть ситуацію: через 10 років Ви стали визначним дослідником в обраній Вами галузі. Ви зробили наукове відкриття (наприклад, винайшли ефективні пігулки від кашлю). Однак Ваш винахід украли і привласнили інші люди. Ви прагнете відстояти своє право на інтелектуальну власність. Опишіть покроково Ваші дії.
11. Академічна чесність – не абстракція, а дуже практична річ. Напишіть есе на тему: «Що дасть мені в майбутньому дотримання норм академічної доброчесності в університеті?»
12. Які традиції академічного спілкування існують у Вашому університеті? Розгляньте окремо взаємини у студентському й викладацькому середовищах. Особливу увагу зверніть на стосунки студентів і викладачів. Чи всі традиції відповідають вимогам академічної доброчесності? Чи хотіли б Ви щось змінити? Очікуваний результат – есе на 1 сторінку.
13. Уявіть ситуацію: із двох суміжних дисциплін (наприклад, з «Історії України» та «Історії української культури») Ви отримали дуже схожі теми для рефератів. Ви сумлінно підготували реферат з однієї дисципліни. На написання ще одного реферату у Вас не вистачило сил або ж бажання. Ви двічі здали на перевірку один і той же реферат тільки під різними назвами. Згідно з принципами академічної доброчесності, Ви вчинили неправильно, адже потрібно робити оригінальну роботу з кожної дисципліни. А що Ви думаєте з цього приводу? Чи виправдовує студента той факт, що він сумлінно виконав один реферат? Висловіть свої думки письмово.
14. Не всі американські університети мають Кодекси честі, з-поміж них і Гарвардський університет. Свого часу 25-й президент цього університету професор Дерек Бок ініціював обговорення щодо ухвалення університетського Кодексу честі. На його думку, «важливим є не Кодекс честі як такий, а процес обговорення та зусилля, які докладаються для створення середовища академічної чесності та взаємної довіри». Чи поділяєте Ви думку професора?

Порівняйте погляди Бока на Кодекс честі та французького дослідника Жозефа Ернеста Ренана на націю. Очікуваний результат – есе на 1 сторінку.

15. Як правило, Етичний кодекс викладача містить такі вимоги як повага до учасників академічного процесу, толерантність, забезпечення рівноправності студентів. Чи повинна поширюватися повага викладача на батьків і родичів студента? У чому, на Ваш погляд, має полягати толерантність викладача? Яким чином викладач має забезпечувати рівноправність студентів. Проілюструйте своє есе конкретними життєвими ситуаціями.
16. Згідно з висновками Міністерства освіти і науки України, «більше половини того, що називається саме «кодексом честі студента», – це короткі брошури-пам'ятки чи переліки деклараційного характеру, що виголошуються на посвяті в студенти. [...] це поняття сприймається як набір загальних фраз, із яким студент ознайомлюється лиш раз при вступі (якщо ознайомлюється), аби за час навчання успішно його забути. Цей висновок підкріплює і той факт, що згідно з результатами контент-аналізу відповідальність за порушення прописана майже в усіх повноцінних нормативних документах та, за винятком одного випадку, не згадується в брошурах і переліках». Чи погоджуєтеся Ви з оцінками аналітиків МОН? Опишіть письмово Ваш власний досвід: як відбувалася посвята, чи виголошували Ви обіцянку студента, як відбулося Ваше знайомство з Кодексом честі студента чи аналогічним документом? Чи змінилося щось у Вашому сприйнятті університету після знайомства з Кодексом честі / аналогічним документом? Чи насправді так необхідно, щоб у Кодексі честі прописувалася відповідальність за порушення норм академічної доброчесності?
17. На думку аналітиків Міністерства освіти і науки України, найкращі (за змістом) Кодекси честі студента мають такі університети (перша п'ятірка):
 1. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»
 2. Таврійський державний агротехнологічний університет
 3. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
 4. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
 5. Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету.

Ознайомтеся з Кодексами честі цих університетів, дійдіть власного висновку щодо того, який із Кодексів найкращий. Якщо це можливо

порівняйте Кодекс честі Вашого університету (або аналогічний документ) із прочитаними Кодексами. Зробіть висновок щодо якості Кодексу честі студента Вашого університету. Порівняйте Вашу оцінку з думкою аналітиків МОН (див. «Аналітичну довідку...» у *Списку джерел*).

Прокоментуйте письмово такий факт: у переліку університетів із найкращими (за змістом) Кодексами честі студента на 2-му місці опинився Таврійський державний агротехнологічний університет. На думку аналітиків Міністерства освіти і науки України, Кодекс честі цього університету – це копія Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (1-ше місце). Однак у Кодексі немає вказівки на першоджерело. Для порівняння: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (3-є місце) теж взяв за основу Кодекс честі «КПІ», але він прямо посилається на свою першооснову, його переосмислено і доопрацьовано. Чи має право Кодекс честі Таврійського університету обіймати 2-ге місце? Чи не є укладання цього Кодексу та його високе місце в рейтингу відходом від принципів академічної доброчесності?

18. У письмовій формі порівняйте особливості наукового й науково-популярного стилів. Виділіть щонайменше 5 відмінностей.

19. Посилання на використану літературу в Україні та закордоном суттєво відрізняються. Оберіть 3 статті, опубліковані у фахових виданнях. (Для цього з'ясуйте, що таке *фахове видання*. Перегляньте перелік фахових видань із Вашої спеціальності.) Зробіть посилання на обрані статті у 3-х закордонних журналах, так ніби Ви надіслали їм для публікації власні статті, а 3 обрані Вами статті є у списку використаної Вами літератури. (З'ясуйте вимоги кожного видання до оформлення статей.) Пам'ятайте, що статті, опубліковані українською мовою, спочатку потрібно транслітерувати, а лише згодом перекласти на іноземну мову. (З'ясуйте що таке *транслітерація*.)

20. Пройдіть тест на знання базових понять курсу «Основи академічного письма». Вам потрібно самостійно (без варіантів відповідей) знайти терміни-відповідники до запропонованих визначень. Наприклад, Вам запропоновано визначення: *Особа, призначена наказом ректора вищого навчального закладу або директора наукової установи керівником студента чи аспіранта для підготовки дипломної, магістерської робіт чи кандидатської дисертації*. Відповідь: науковий керівник.

А. Різновид літературної мови, що обслуговує певну сферу суспільної діяльності мовців і має особливості добору й використання мовних засобів (лексики, фразеології, граматичних форм, типів речення тощо).

- Б. Публічне обговорення певної проблеми або окремих питань на зборах, конференціях, у пресі з метою досягнення істини.
- В. Слово або словосполучення, що позначає поняття певної галузі науки, техніки тощо.
- Г. Копіювання чужих ідей, тексту без посилання на першоджерело.
- Ґ. Відомості про джерело, наведені за певними правилами і достатні для ідентифікації документа.
- Д. Послідовно сформульовані основні ідеї, думки та положення доповіді, лекції, статті.
- Е. Заздалегідь підготовлена публічна суперечка.
- Є. Дослівно наведений уривок з якогось тексту для підтвердження або ілюстрації певної думки.
- Ж. Короткі відомості про книгу, статтю, монографію з погляду призначення, змісту, виду, форми й інших особливостей.
- З. Короткий письмовий виклад змісту книги, статті, лекції тощо.

ЗМІСТ

	Ст.
Анотація	3
Вступ	4
Методичні рекомендації до організації роботи зі студентами	8
Модуль 1: Формування академічної культури студента	9
Модуль 2: Усне й писемне мовлення студента. Написання тексту	25
Модуль 3: Робота з джерелами. Укладання бібліографії	34
Основна література та джерела до курсу	40
Додатки	49